

Usos i potencialitats de l'esport. La seva relació amb l'acció socioeducativa

L'esport constitueix sens dubte un àmbit clau en la nostra societat des del punt de vista social, sanitari, cultural, econòmic, polític i, també, des del punt de vista educatiu.

Les activitats esportives constitueixen un espai fonamental de socialització i convivència, en el qual s'adquireixen i es desenvolupen actituds i capacitats, i es viuen, es proposen, es transmeten i es reforcen valors (cura de la salut, esforç, treball en equip...) i, també, contravalors (sexisme, xenofòbia, "guanyar justifica els mitjans" ...).

Un espai de reproducció de l'estatus quo, dels models culturals dominants i, també, de transformació social. Un espai per al creixement personal i en el qual també es trunquen projectes de vida. Un espai de lleure i negoci que pot ser inclusiu i educatiu, o no.

Es tracta a més d'un àmbit en el qual cal participar des de múltiples perspectives (com a esportista, espectador o espectadora, educadora..., i de manera professional, amateur o voluntària) i, afortunadament, cada vegada més transversal, en la mesura en què s'avança, per exemple, en la promoció de l'esport "al llarg de la vida" (per exemple, en el marc d'estratègies d'envelliment actiu), de l'esport adaptat o de l'esport inclusiu orientats a l'exercici del dret al lleure actiu i participatiu de totes les persones, la integració social i la promoció de la convivència.

Constitueix, igualment, un àmbit d'especial interès en el context europeu que cal impulsar des de programes com Erasmus +, i en el qual s'estan impulsant també projectes de cooperació internacional.

D'altra banda, és un àmbit en el qual hi ha una professionalització i diversificació de rols i professions creixent (persones entrenadores, monitores, formadores, coaches, representants, gerents, organitzadores d'esdeveniments, etc.) i en la professionalització resulta necessari avançar mitjançant el reconeixement de les professions pròpies de l'àmbit esportiu i la regulació del seu exercici, la formació permanent i altres mesures de promoció.

Avançar en la professionalització d'aquest àmbit és clau també per garantir-ne la funció social: educativa, inclusiva, de promoció de la salut, etc. I, al mateix temps, és vital preservar la contribució del voluntariat, particularment en l'esport de base, impulsant la formació del voluntariat –de manera particular, en relació amb la seva funció educativa– i compensant les persones voluntàries per les despeses derivades de l'exercici de la seva activitat però evitant homologar l'activitat del voluntariat esportiu amb una activitat de caràcter remunerat per necessitats o interessos aliens a la pròpia pràctica esportiva.

D'altra banda, per reforçar la funció educativa en l'àmbit esportiu és fonamental avançar en la caracterització, formalització, extensió i sistematització dels processos educatius en aquest àmbit.

Així, per exemple, respecte a la seva extensió, a més de tenir en compte el que s'ha exposat sobre els objectius o les i els destinataris, els processos educatius s'han d'estendre des de l'esport base a l'esport professional, particularment en les etapes de formació de futures i futurs esportistes professionals, però no només promovent les dobles carreres, també en l'etapa sènior, i acompanyant els projectes de vida de les persones quan vagi conclouent la seva etapa com a jugadores o jugadors professionals.

O respecte a la seva formalització i sistematització, han de constituir processos explícits (amb accions, responsables, terminis...) i institucionalitzats (el subjecte ha de ser la institució, és a dir, l'escola, el club..., sense que depenguin de la bona voluntat o el bon fer d'una o diverses persones en particular).

Partint d'aquests arguments, podem considerar que l'educació social té en aquest àmbit una possibilitat de desplegament de la figura professional, que pogués fer-se present tant en l'esport de base com en el professional, per impulsar la funció educativa en els clubs, capacitar persones remunerades i voluntàries, dissenyar i acompanyar l'execució i avaluació de programes d'esport inclusiu o saludable i orientats a promoure la integració social, la convivència intergeneracional..., així com en l'exercici de determinats rols o figures professionals emergents.

D'altra banda, les universitats tenen el repte de reforçar la seva connexió amb aquest àmbit, capacitar les persones professionals i acompanyar i transformar la pràctica educativa així com, des d'una altra perspectiva, promoure una relació adequada entre la universitat i les i els universitaris que realitzen una "doble carrera", esportiva i acadèmica.

Així doncs, és convenient desenvolupar investigacions i experiències que permetin aprofundir en totes les dimensions de l'esport que s'han comentat en les línies anteriors i considerar-lo com un eix fonamental en els processos de socialització, de desenvolupament personal, en la construcció comunitària, així com de professionalització de l'educació social.

Rafael López-Aróstegui
Consultor social a la Fundació EDE